

Къдроглав пеликан *Pelecanus crispus*

Описание на вида

Един от най-рано долитащите (януари - февруари) и най-рано отлитащите видове мигранти. Преминува най-често до 50 км навътре в сушата. Установяват се най-често на ниски височини (50 - 200 м). При почивка не е задължително да са „на вода“, ятата могат да кацат направо в разорани ниви за нощувка, но е доста по-рядко наблюдавано от това при розовия пеликан. Ятата са еднородни, младите и възрастните птици са в смесени ята, но понякога може и да има малки ята само от млади птици. Ятата обикновено не са в големи числености (10 – 30 екз.).

Сн. Светослав Спасов, БДЗП

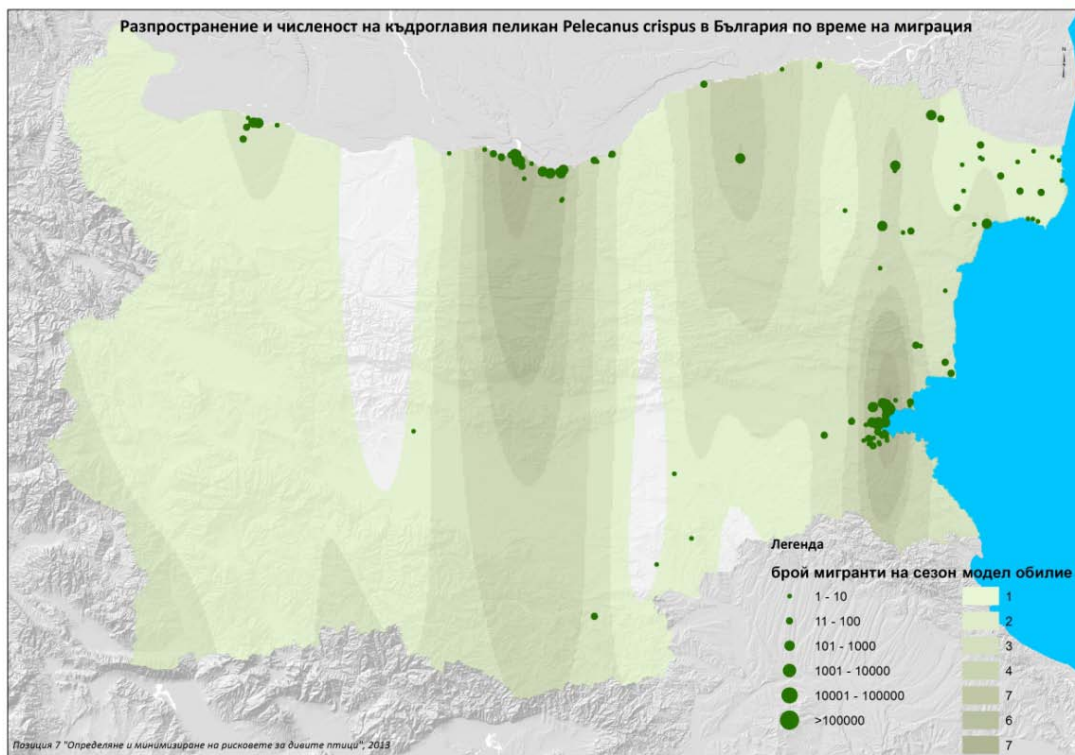
Степен на проученост, обзор на наличната информация и принос на проекта

В България миграцията на къдроглавия пеликан е целенасочено проучвана след 1977 г. (Laine, 1978). Значително по-добре е проучена есенната миграция. В периода 1979 до 2003 г. (с изключение на 1994, 1995, 1997 и 2000 г.) е проучена есенната миграция на вида в района на Атанасовското езеро, като за 24-годишния период са регистрирани числености от 6 (1984 г.) до 489 (1989 г.) индивида за миграционен сезон (Michev et al., 2011). Според Световния справочник на миграционните пътища на грабливите птици (Zalles, Bildstein, 2000) в района на Бургас по време на есенна миграция през 1996 г са отчетени 1695 къдроглави пеликана, което е най-големия брой регистрирани къдроглави пеликани в Европа. В Добруджа по време на проучването на есенната миграция през 2004 и 2005 г. са установени да прелитат единични птици или малки ята от по 22 птици, основно близо до морския бряг, но също така и във вътрешността на Добруджа: 22 птици при Горичане (2004 г.), 17 птици при Балчик (2004 г.), 7 птици при Българево (2004 г.) и 5 птици при Безводица (2005 г.) и 13 птици при Суворово (2005 г.). При тези проучвания в Източна Стара планина в района на село Баня през 2004 г. са наблюдавани 24 индивида за миграционния сезон, докато на Атанасовско езеро през 2005 г. са отчетени 1237 прелетели къдроглави пеликани за целия миграционен сезон. В периода 2006 – 2010 г. по време на проучванията в Добруджа, свързани с изграждане на ветрогенератори, значителни числености на мигриращи къдроглави пеликани са отчетени в западната част на Добруджа – Александрия – 189 индивида за миграционен сезон (2009 г.), Добротич – 109 индивида за миграционен сезон (2009), Снягово – 19 индивида (2010), Люляково – 8 индивида (2010 г.), Карапелит и Мировци – по 10 индивида (2009) (Герджиков, Илиев, 2012; Герджиков, Илиев, 2010; Илиев, Герджиков, 2011; Петков, 2011; Илиев, Герджиков, 2011). По време на есенна миграция значими количества къдроглави пеликани са отчитани по Дунав в района на Беленските блата и блатото Кайкуша – между 260 и 288 птици на миграционен сезон (2008 – 2010г.), както и при Златия – 40 (2009 г.). В района между Беленските острови и Остров Вардим по Дунав са отчитани редовно високи числености на къдроглавия пеликан между 2003 и 2011 г. При случайни наблюдения по време на миграция къдроглави пеликани са наблюдавани на още много места по поречието на Дунав (при остров до Горни Цибър, Козлодуй, рибарници Мечка, пристанище на село Бръшлен), както и в рибарници Хаджи Димитрово в Дунавската равнина (НБОИ, 2012). Това са птици от гнездовите колонии в делтата на Дунав и Сребърна, които интензивно се придвижват по реката и се хранят преди да поемат на юг.

Според Симеонов и кол. (1990) пролетната миграция на къдроглавия пеликан протича от края на февруари до края на март. По време на пролетна миграция единични птици и малки ята до 12 птици са наблюдавани да прелитат през Добруджа по време на целенасочени проучвания на миграцията – Сърнино (2010 г.), Василево (2010 г.),

Александрия (2009 г), Добрин (2009 г), Суворово (2010 г.), Люляково (2010 г.), и над Провадия (2005 г.). Случайни наблюдения в Добруджа има северно от долината на река Батова (ято от 11 птици през 2010 г.), западно от село Българево (4 птици през 2009 г), Шабленско езеро (8 птици през 1992 г) (НБОИ, 2012). По време на пролетна миграция единични птици и малки ята кърдоглави пеликани са установявани на същите места по Дунав, както и през есента. Част от птиците се задържат по поречието на Дунав дори и през зимата.

В резултат на проучването на есенната и пролетната миграция в рамките на проекта „Минимизиране на рисковете за дивите птици” в Северна България през 2011 г., бе установена миграция на кърдоглави пеликани основно през Лудогорието (едно ято 160 птици над село Острово), както и малки ята при Ореш и Разград по поречието на Дунав и при Дуранкулак в Добруджа. През 2012 г., когато проучванията бяха съсредоточени в Южна България и Добруджа бе установено, че кърдоглавите пеликани в Южна България прелитат основно в района около Бургас, но през есента са установявани ята и в Източните Родопи и Сакар. В Добруджа бяха наблюдавани отново малки ята и единични птици в най-източната и в западната част на района (Приложение 1). По отношение на пролетната миграция събраната нова информация потвърждава концентрирането на мигриращи птици в района на Бургас и в района на Западна Добруджа. По време на проучването през 2012 г. бяха събрани достатъчно данни, за да се прецени характера на миграцията на вида през България.

Фиг. 24 Разпространение и численост на кърдоглавия пеликан в България по време на миграция на база на наличната информация

Характеристика на миграцията

Численост и фронт на миграцията

Къдроглавият пеликан гнезди, мигрира и зимува в България. След гнездовия период част от птиците се задържат по поречието на река Дунав. През зимните месеци до 500 птици остават да зимуват в България – основно в Бургаските езера, района на язовир Овчарица и по-малко по Дунав, а в някои случаи и в други язовири в Южна България (яз. Студен кладенец) (НБОИ, 2012). По тази причина относително трудно се разграничават птиците които само преминават през България по време на миграция от тези които се задържат продължително в определени райони на страната. Макар в резултат на целенасочените проучвания на миграцията познанията за прелета на този вид да се подобриха значително, са необходими допълнителни проучвания, за да се установят по-точно и по-пълно прелетните му пътища, включително чрез сателитно проследяване.

Може да се приеме, че между 600 и 1800 къдроглави пеликани прелитат по време на есенна миграция през България. Основната част от тях преминават през Северна България между Острово в Лудогорието и Добрич в Добруджа, най-интензивен в района на Суха река, източно от суходолието. Отделни ята и птици летят и през централната и източна част на Добруджа, включително в близост до морския бряг. В Южна България къдроглавите пеликани прелитат основно в района на Бургас между Суходол и Крайморие, като най-интензивен е прелета им в района на Ветрен и Атанасовско езеро. В централната и западна Дунавска равнина също са регистрирани мигриращи къдроглави пеликани, вероятно част от тези, придържащи се към поречието на река Дунав.

По време на пролетна миграция са регистрирани да прелитат 582 къдроглави пеликана по време на националното проучване през 2012 г. В Южна България фронтът на пролетната миграция на вида е концентриран в района на Бургас между Суходол и Ветрен, като най-интензивна миграция на къдроглави пеликани е отчетена при Ветрен. В Добруджа пролетна миграция на къдроглави пеликани е отчетена между Провадия и Пленемир, най-интензивна отново по протежение на Суха река, западно от суходолието.

Интензивност и динамика на прелета

Сезонна динамика

Къдроглавия пеликан по време на есенна миграция прелита през България от началото на август до последната седмица на октомври. Различните проучвания не посочват еднозначно определен период, в който къдроглавите пеликани мигрират интензивно. Докато дългогодишното проучване на Атанасовско езеро посочва най-висок интензитет на прелета през втората половина на септември, мащабни проучвания, провеждани паралелно на повече наблюдателни точки през 2004-2005 г. и 2011-2012 г. показват интензивен прелет и през втората половина на август и през втората половина на септември, както и относително интензивен прелет в средата на октомври. В Добруджа по-често интензивен прелет е регистриран в средата и втората половина на септември.

През пролетта миграцията на къдроглавия пеликан започва около средата на март и продължава приблизително до средата на май, като този период се базира основно на проучването на пролетната миграция през 2012 г. Въпреки това, някои данни сочат и случаи на по-ранно придвижване на вида (през февруари и дори края на януари), към гнездовището в резерват Сребърна в години с по-меки зими (НБОИ, 2012).

Дневна динамика

При проучването на миграцията 2011 – 2012 г. бе установено, че повечето кърдроглави пеликани прелитат в предобедните часове и следобед до 14 ч., както през пролетта, така и през есента. При проведените през 2004 – 2005 г. проучвания са установени най-интензивно да прелитат кърдроглави пеликани в ранните следобедни часове, както и в ранните сутрешни часове. Вероятно дневната динамика на прелета зависи значителна степен от местата за стационариране на вида по поречието на Дунав, както и във влажни зони на юг от България.

Височинно разпределение на прелитащите реещи птици

Кърдроглавите пеликани са наблюдавани да летят в широк височинен диапазон – от 10 м до 2200 м, като по време на есенна миграция птиците предпочитат да летят на височина между 300 до 700 м, а през пролетта - между 200 и 300 м. Като цяло обаче по време на пролетна миграция птиците прелитат по-ниско, отколкото по време на есенна миграция. Проучванията на миграцията в периода 2004 – 2010 г показват най-много мигрирали кърдроглави пеликани на височина около 200 м и на височина 100 м.

Миграционни потоци

Основното направление на прелитащите розови пеликани над територията на България е север – юг или юг – север в зависимост от направлението на миграцията (есенна, пролетна) като предвижванията са основно от делтата на река Дунав към Босфора и Средиземно море и респективно обратно. В районите с влажни зони се наблюдава отклоняване от основната посока на движение на птиците.

Използвани райони за стационариране и нощуване

По време на миграция голям брой пеликани – до 300 индивида, се задържа по поречието на река Дунав, където се хранят. Мигриращите през Източна България пеликани нощуват в Бургаските езера.